



# KÄPYMETSÄN PÄIVÄKOTI

— *interaktiiviset seinämaalaukset*

Katriina Sormunen - Savonia-AMK - Muotoilun Koulutusohjelma - Sisustusarkkitehtuuri ja Kalustemuotoilu - Opinnäytetyö 2017

# SAVONIA-AMMATTIKORKEAKOULU

## OPINNÄYTETYÖ, TIIVISTELMÄ

KOULUTUSALA	Kulttuuriala
KOULUTUSOHJELMA	Muotoilun koulutusohjelma, Sisustusarkkitehtuuri ja kalustemuotoilu
TYÖN TEKIJÄ	Katriina Sormunen
TYÖN NIMI	Käpymetsän Päiväkoti- interaktiiviset seinämaalaukset
PÄIVÄYS	20.9.2016
SIVUMÄÄRÄ	57
OHJAAJA	Jarmo Ruokonen
TOIMEKSIANTAJA	Sotkamon kunta,  Käpymetsän Päiväkoti
AVAINSANAT	päiväkoti, julkinen tila, maalaus, taide, toiminnallisuus, visuaalisuus, kehitys, varhaiskasvatus

## TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön aiheena oli tehdä seinämaalaukset 2017 valmistuneeseen päiväkotiin. Rakennus on remontoitu ja saneerattu päiväkotikäyttöön, koska sen alkuperäinen tila ei palvellut päiväkodin tarpeita. Päiväkoti sijaitsee Sotkamossa ja toimii vuoropäiväkotina.

Tavoitteenani oli luoda päiväkotiin seinämaalaukset, jotka toimivat tilassa niin visuaalisena kuin aktivoivana elementtinä. Halusin antaa päiväkodille mahdollisuuden käyttää maalauksia apuna esimerkiksi opetuksessa ja leikeissä. Maalauksien tulisi kuitenkin olla kauniita ja tunnelmallisia, tilaan ja teemaan sopivia sekä helposti muunneltavissa olevia.

Interaktiiviset seinät päiväkodissa antavat uusia mahdollisuuksia kehittää varhaiskasvatuksen omia oppeja sekä luoda uutta. Visuaalinen elementti luo viihtyisyyttä, luovuutta ja tunnelmaa.

Tehtävänäni oli yhteistyössä henkilökunnan kanssa ideoida mitä heillä olisi toiveissa ja mitkä asiat ovat tärkeitä. Luonnoksieni pohjalta lähdimme jatkamaan projektia eteenpäin. Työskentelin itsenäisesti välillä raportoiden projektin etenemistä henkilökunnalle. Maalausprojekti suoritettiin ennen päiväkodin aukeamista.

# SAVONIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

## THESIS, ABSTRACT

FIELD OF STUDY	Culture and Arts
DEGREE PROGRAMME	Degree Programme in Design, Bachelor of Culture and Arts, Interior Architecture and Furniture Design
AUTHOR	Katriina Sormunen
TITLE OF THESIS	Käpymetsä Day Care Center - interactive wall art
DATE	20.9.2016
PAGES	57
SUPERVISOR	Jarmo Ruokonen
CLIENT ORGANIZATION	Local Council of Sotkamo, Käpymetsä Day Care Center
KEYWORDS	Day Care Center, public space, painting, art, functionality, visuality, development, early childhood education

## ABSTRACT

The subject of thesis was to make wall art for a day care center that was meant to be completed in autumn 2017. The building was being completely renovated to be suitable for daycare use as its former condition did not meet the day care center's requirements. The day care center is located in Sotkamo and at the moment serves as a shift day care center.

My goal was to create wall art that would work as a visual element in addition to being an interactive element that could be used as a teaching aid. I wanted to create a possibility to use wall art in early childhood education. Most importantly, the wall art should be beautiful, peaceful and give the right atmosphere to the environment. Wall art was designed to be suitable for the day care center's theme, fitting to the space and easily adjustable for teaching and games.

Interactive wall art gives new possibilities to develop early childhood education and create new ways to teach and learn. The visual element gives a feeling of coziness, enhances creativity and creates a lovely atmosphere.

In liaison with the client organization we went through ideas, wishes and important aspects concerning the day care center's wall art. Based on my drafts I continued my task. I worked independently, keeping the client up to date. This project was finished before the opening of the new day care center.

# SISÄLTÖ

1.	Johdanto	5	5.	Maalaukset	36
2.	Toimeksiannon kuvaus	7	6.	Haastattelu	47
	2.1 Toimeksiannon taustat	8	7.	Arviointi ja jatkokehitys	51
	2.2 Toimeksiantaja	9	8.	Lähteet	53
	2.3 Kohde	10			
	2.4 Näkökulma	11			
3.	Teoria	12			
	3.1 Varhaiskasvatus	13			
4.	Prosessi	19			
	4.1 lähtötilanne ja aloitus	20			
	4.2 Työvaiheet ja eteneminen	21			
	4.3 Inspiraatio	32			
	4.4 Väripsykologia	35			



# 1. Johdanto

Kuva 3. Havut.

# 1. JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheen valitseminen oli itselleni suhteellisen vaikea prosessi. Halusin tehdä jotain konkreettista pelkän tutkielman sijaan. Mielikuvissani koin hyviksi vaihtoehdoiksi sisustussuunnitelman laatimisen yksityiselle tai julkiselle toimeksiantajalle, oman malliston suunnittelun, oman tuotteen suunnittelun tai taiteen tekemisen yksityiselle tai julkiselle toimeksiantajalle. Näistä jälkimmäisin sattui sopivasti kohdalle keväällä 2017.

Minulta kysyttiin suoraan haluaisinko tehdä tulevaan päiväkotiin taidetta ja vastaus oli välittömästi myöntävä; aihe on minulle lähellä sydäntä, koska koen visuaalisuuden päiväkodissa olevan tärkeä elementti sekä sisustuksessa että lapsen kehityksessä. Alustavan kyselyn jälkeen jäimme odottamaan lopullista päätöstä kunnan taholta ja hankkeen loppuun viemistä.

Koin olevani onnekas, kun sain opinnäytetyöni aiheeksi maalaamisen ja päiväkodin viihtyisyyden lisäämisen sen avulla. Se, että sain suhteellisen vapaat kädet toteutukseen, alkuneuvottelujen ja ideoinnin jälkeen, lisäsi omaa intoa ja motivaatiota ryhtyä töihin. Sain työskennellä projektin parissa itsenäisesti ja omassa tahdissani.

Maalaukset ovat suurimpia koskaan tekemiäni ja samalla ensimmäisiä seinämaalauksiani. Seinistä tulisi luoda maalauksenomaiset sisustusmaaleilla ja saada niihin elävyyttä ja tunnelmaa. Iso seinä on yli neljä metriä pitkä ja pienempi lähes saman kokoinen, joten koin olevani uuden haasteen edessä.

Kävimme tekemiäni luonnoksia läpi yhdessä toimeksiantajan kanssa ennen työn aloitusta ja pääsimme yhteisymmärrykseen maalauksien visuaalisesta ilmeestä. Luovuuteni pääsi valloilleen työn edetessä ja ideoita syntyi koko ajan lisää, mutta tärkeintä oli kuitenkin pitää kokonaisuus selkeänä ja eheänä loppuun asti.

Koen, että päiväkotien visuaalisuus ja visuaalinen ilme ovat sellaisia asioita, joihin pitäisi panostaa enemmän ja siksi halusin antaa oman panokseni asian eteen. Kerron opinnäytetyössäni maalausprojektistani ja sen vaiheista, visuaalisuudesta ja sen tärkeydestä varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyöni sisältää kuvia luonnoksista ja projektin eri vaiheista. Haen tietoa pohjaksi eri lähteistä, mutta ennen kaikkea varhaiskasvatuksesta, tukemaan opinnäytetyöni käsittelemiä aiheita. Lopussa pohdin lopputulosta ja onnistumistani tässä projektissa, sekä sen jatkokehitystä.



Kuva 4. Kuuranlehti.

## *2. Toimeksiannon kuvaus*

## 2. TOIMEKSIANNON KUVAUS

### 2.1 TOIMEKSIANNON TAUSTAT

Keväällä 2017 sain tietää, että Sotkamoon on tulossa uusi päiväkoti. Minua pyydettiin alustavasti mukaan projektiin alkukeväällä. Päiväkodin johdolla oli jo entuudestaan tietoa maalaustaustastani ja koulutuksestani. He halusivat päiväkodin seinille päiväkodin teemaan liittyvää taidetta.

Kun päätös seinämaalauksista vahvistui, pääsin aloittelemaan suunnittelua. Sain nähdä muita päiväkotiin valittuja materiaali- ja värivalintoja, joiden pohjalta pääsin miettimään maalauksien värivalintoja. Sain myös olla mukana päättämässä, mille seinälle maalaukset olisi järkevintä tehdä.

Toiveissa toimeksiantajalla oli koko seinän kokoinen seinämaalaus, joka tehtäisiin päiväkodin teemaa mukailleen. Päiväkodin henkilökunta oli jo aiemmin miettinyt seinämaalauksien hankkimista, mutta sopivan tilaisuuden sattuessa kohdalle he tarttuivat tuumasta toimeen. Maalauksen sijainnin vahvistuttua päätettiin maalata kaksi seinää yhden sijaan.



Kuva 5. Käpymetsän päiväkoti.





Kuva 6. Tervetuloa Käpymetsään.

## 2.2 TOIMEKSIANTAJA

Toimeksiantajani on ensisijaisesti Käpymetsän päiväkotijohdossa Sotkamossa, vaikka lopullisen luvan maalausprojektiin antoi Sotkamon kunnan tekninen johtaja. Käpymetsän päiväkodin johtaja Heikki Niskanen ja vastaava lastentarhaopettaja Reeta Niskanen olivat varsinaisen toimeksiannon takana.

Molemmilla on yli 30 vuoden kokemus ja ammattitaito varhaiskasvatuksesta. Heidän kanssaan oli helppo löytää yhteinen ajatus suunnitelmille ja se auttoi projektin työstämisessä eteenpäin. He antoivat suhteellisen vapaat kädet ideointiin luottaen visiooni.

Tavoitteena oli saada visuaalisesti näyttävä, mutta tilassa hyvin toimiva maalaus, joka sopii päiväkodin teemaan. Maalauksen tulisi sopia myös päiväkodin muuhun värimaailmaan ja tunnelmaan. Seinämaalauksia haluttiinkin samaan tilaan kaksi mukailen samaa teemaa ja sävyä maailmaa. Alustavasti toimeksiantaja halusi tilaan seinämaalaukset tuomaan sisustuksellisuutta ja tunnelmaa, mutta ehdotettuani maalauksista interaktiivisia eli opetuksessa käytettäviä, toimeksiantaja innostui kovasti ideasta. Näistä lähtökohdista lähdin toteuttamaan ideaa eteenpäin.

## 2.3 KOHDE

Opinnäytetyöni kohteena on Käpymetsän päiväkoti, joka on remontoitu ja saneerattu vuonna 2017 syksyllä toimintansa aloittavan päiväkodin tarpeisiin sopivaksi. Rakennus toimi ennen muussa tarkoituksessa ja siksi siinä ei ollut päiväkotitoimintaan soveltuvia tiloja. Rakennuksen tiloja on muunneltu dramaattisesti, suurentamalla huonekokoja ja yhdistelemällä tiloja. Saniteettitiloja on lisätty ja uudistettu. Myöskin rakennuksen ulkoilma-alueeseen on tehty uusi ilme, päiväkodin piha ja ympäristö muunnettu kokonaan uusiksi. Pihalle on tehty esimerkiksi uudet leikkialueet, ulkorakennukset ja aitaukset.

Päiväkoti toimii tällä hetkellä vuoropäiväkotina Sotkamon Leivolankylällä, Kainuussa. Päiväkodissa on tilat kolmelle lapsiryhmälle, eli noin 60 lapselle. Tällä hetkellä päiväkodissa on vuorohoidossa noin 40 lasta.

Käpymetsän päiväkodin ryhmät Kurret, Kuukkelit ja Hirosset ovat nimetty päiväkodin teeman mukaan. Esiopetus toteutetaan Reppulit-ryhmässä Leivolan päiväkodissa.

### ”Käpymetsän toiminta-ajatus

Käpymetsän päiväkodissa syli, hoiva, kasvatus, opetus, lapsen osallisuus ja toimiva vuorovaikutus ovat kaiken toiminnan perusta jokaisena vuorokauden aikana. Monipuolinen toimintaympäristömme tarjoaa erinomaiset puitteet lapsen leikille, mielikuvitukselle, luovuudelle ja liikkumiselle. Lapsen hyvinvoinnista huolehditaan yhdessä huoltajien kanssa ja päiväkodin välittävä ja suvaitseva ilmapiiri edesauttaa vahvistamaan lapsen turvallisuuden tunnetta.”  
(Sotkamon kunta 2017.)

## 2.4 NÄKÖKULMA



Kuva 7. Maalausjakkara.

Oma kantani visuaalisuuden panostukseen päiväkodissa on selkeä; sen tärkeyttä ei voi liikaa korostaa. Päiväkotien visuaalisuuteen panostetaan liian vähän. Onneksi tähän epäkohtaan aletaan jo kuitenkin herätä laajemmalti. Suomeen on perustettu lähivuosina enemmän päiväkoteja, joissa on visuaalisuus suuremmassa osassa. Visuaalisuus on tärkeää lapsen oppimiselle ja kehittymiselle, siksi siihen tulisi panostaa. Tärkeää on luoda visuaalisia elementtejä sekä antaa lapselle tilaa oppia, kehittyä ja olla luova.

Päiväkodissa tulee olla tilaa taiteelle; sekä lapsen itse luomalle että tilaan sisutuselementtinä tehtynä. Päiväkodin visuaalisuudesta hyötyvät sekä lapset että aikuiset, joiden viihtyvyyttä parantaa huomattavasti visuaalisuuteen panostaminen. Taide voi olla suurena apuna varhaiskasvatuksen taidekasvatuksessa jos sitä pystytään hyödyntämään.

Vallinkoski siteeraa aiheeseen liittyen hyvin verkkoartikkelissaan: ”Lindberg kehitti väitöskirjassaan mallin, jolla voidaan arvioida päiväkotiympäristöjä. Hän havaitsi tutkimissaan päiväkodeissa monia vahvuuksia, mutta on kuitenkin ilmeistä, ettei päiväkotien visuaalisen ympäristön merkitystä varhaiskasvatuksen tukena ole vielä tiedostettu riittävästi.” (Vallinkoski 2016.)



### *3. Teoriaa*

Kuva 8. Kuuranhavu.

## 3. TEORIAA

### 3.1 VARHAISKASVATUS

Päiväkodissa sovelletaan varhaiskasvatuksen oppeja ja varhaiskasvatukseen kuuluu myöskin taidekasvatus. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan ”leikkiminen, liikkuminen, tutkiminen ja eri taiteen alueisiin liittyvä ilmaiseminen ja kokeminen ovat lapselle ominaisia tapoja toimia ja ajatella. Lapselle luonteva toiminta vahvistaa hänen hyvinvointiaan ja käsitystä itsestään sekä lisää hänen osallistumismahdollisuuksiaan. Toimiessaan itselleen mielekkäällä tavalla lapsi myös ilmentää ajatteluaan ja tunteitaan.” (Ruokonen, Rusanen ja Välimäki 2009, 3.)

Lapselle tulee antaa mahdollisuus kehittää ja ilmaista itseään. Seinämaalaukset voidaan ottaa osaksi lapsen taidekasvatusta. Seinämaalausten avulla lapsi saa osallistua, oppia ja kehittyä. Maalauksien avulla lapsi saa ilmaista itseään esimerkiksi kiinnittämällä seinälle omia teoksiaan, leikkimällä ja laulamalla. Maalauksien kautta voidaan keksiä uusia tapoja oppia ja kehittyä. Varhaiskasvatusoppaassa on pidetty tärkeänä lapsen kehittymistä eri orientaatioiden pohjalta, jotka sulautetaan päiväkodin jokapäiväiseen toimintaan. Orientaatiot tiedostavat lapselle inhimillistä ymmärrystä, tiedon ja kokemusten laajan ja monimuotoisen kirjon sekä niihin liittyvät prosessit. Esteettinen orientaatio on erittäin suuri osa varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatussuunnitelman eli Vasun mukaan ”esteettinen orientaatio on

laaja ja monitahoinen. Se avautuu havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen ja luomisen, mutta myös kuvittelun ja intuition avulla. Orientaation kohteista ja sen kohteisiin lapsille syntyy kauneuden, harmonian, melodian, rytmiin, tyylin, jännityksen ja ilon, mutta myös niiden vastakohtien kautta omakohtaisia aistimuksia, tuntemuksia ja kokemuksia. Lapsen arvostukset, asennoituminen ja näkemykset alkavat hahmottua. Ihmisenä ja ihmisyyteen kasvun kannalta samaistuminen on orientaation tärkeä prosessi.” (Ruokonen, Rusanen ja Välimäki 2009, 4.)

On tärkeää, että lapsi omaksuu maalauksien kautta käytävillä opeilla, leikeillä ja tarinoilla tärkeitä asioita itsestään ja ympäristöstään. Maalaus on keino oppia, omaksua ja ymmärtää. Taidekasvatus on tärkeä osa lapsen kehityksessä. Maalaus antaa mahdollisuuden toimia ja ajatella luovasti. Taidekasvatus tapahtuu yhteistyössä varhaiskasvattajien, vanhempien kulttuuritahojen ja luovan työn ammattilaisten kanssa. Taide luo hyvinvointia ja taloudellista kasvua, mutta erityisesti se luo henkistä kasvua ja hyvinvointia; taiteen avulla annetaan eväät tietynlaiseen tapaan toimia ja ajatella. ”Kun taiteen läsnäolo mahdollistetaan perusoikeutena jokaiselle yksilölle varhaislapsuudesta alkaen, se luo uusia mahdollisuuksia myös tulevaisuuden yhteiskunnalle.” (Ruokonen, Rusanen ja Välimäki 2009, 5-6.)

Varhaiskasvatussuunnitelma on väline ohjaamaan ja kehittämään varhaiskasvatuksen sisältöä, varhaiskasvatussuunnitelman avulla saadaan koko maahan yhtenevä linja kasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen kautta määrittyy myös taiteellinen toiminta sekä sen merkitys, tarpeellisuus ja tavoitteet kasvatuksessa. Taidekokemukset ovat erittäin tärkeä osa lapsen emotionaalista, tiedollista ja taidollista kehitystä.

”Ympäristöllä on suuri psykologinen merkitys lapselle. Päivähoitoympäristö voi kasvattaa lasta estetiikkaan ja tukea lapsen sisäistä eheyttä vapauttaen, rentouttaen ja tuoden voimaa. Se, mikä on ympäristössä, heijastuu myös kokemukseen. Taidekasvatuksen tulisikin liittyä luontevasti ja elämänläheisesti päiväkodin arkeen.” (Häkki, Kuokkanen ja Virolainen 2014, 204.)

Varhaiskasvatuksessa lapsi antaa muodon havainnoilleen ja kokemuksilleen kuvallisen ilmaisun, musiikin, käsitöiden ja draaman kautta. Näiden taiteiden harjoittelu vahvistaa tietoisuutta ongelmien erilaisista ratkaisumahdollisuuksista, kysymyksiä monista vastauksista ja että hyvä tulos voidaan saavuttaa eri teitä. Itse varhaiskasvatuksessa tärkeintä ei kuitenkaan ole hyvä tulos taiteellisesti vaan lapsen kasvun kehitys taiteen kautta. ”pienen lasten kanssa jo prosessi itsessään ja sen aikaansaama muutos on usein tärkeämpää kuin taiteellinen lopputulos. Prosessi kasvattaa lasta ymmärtämään erilaisuutta, kehittää sosiaalisuutta, vahvistaa itsetuntoa ja tarjoaa elämyksiä.” (Häkki, Kuokkanen ja Virolainen 2014, 206.)

Lapsi käyttää taidetta kielenä, henkisen kasvun välineenä ja leikin muotona. Taide on väylä tunteiden käsittelyyn, itsensä ymmärtämiseen ja oman minuutensa tunnistamiseen. Taidekasvatuksen keskeisenä tehtävänä on antaa lapsille mahdollisuus taiteelliseen tekemiseen ja siihen liittyvään estetiikkaan ja elämyksiin. Taiteella avataan lapsille väylä luovuuteen ja itsensä ilmaisuun sekä oman identiteetin ja todellisuuden havaitsemiselle.

Taiteen avulla voidaan luoda kohtaaminen kasvattajan ja lapsen välillä; taide luo vuorovaikutusta. Kasvattajan innostus taiteeseen vaikuttaa lapsen innostukseen, lapselle pitää antaa myös tilaa luoda uutta itsenäisesti eikä opettajan kokonaan valmiin kaavan mukaan. Lapsi oppii parhaiten oman kokemuksen ja ymmärryksen kautta; annetaan lapselle tilaisuus olla luova ja lähdetään siihen luovuuteen mukaan, tämä luo myös yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta. Lapsen ideat voivat tuoda teemaan raikkaan tuulahduksen, josta kasvattaja voi saada uutta innostusta opetukseen.

Lapselle etsitään kehityksikään sopivia työskentelytapoja ja –muotoja, jotka harjoittavat motorisia taitoja ja pitävät motivaation yllä; mieluisat tehtävät antavat positiivisen kokemuksen omasta tekemisestä ja innostus jatkuu tulevaisuudessakin. Lapsi haluaa olla utelias, kokeilla, kehittyä ja oppia. Tärkeintä ei ole taidot ja hyvä tulos vaan onnistunut ja positiivinen kokemus omasta työstä. Taidekasvatuksen kautta käytyt kokemukset antavat eväät jatkoa ja elämää varten muokaten lasta jo pienestä pitäen omanlaisekseen yksilöksi.

Varhaiskasvatuksessa käydään taidekasvatusta läpi erilaisin keinoin ja menetelmin. Lapsi on jo luonnostaan innokas ja utelias oppimaan ja kasvattajien tuleekin tarjota välineet lasta innostavaan oppimiseen. Lapselle tarjotaan erilaisia taidemuotoja, joilla kaikilla on oma osansa lapsen kehityksessä ja itsensä löytämisessä. Maalauksieni avulla näitä taidemuotoja voidaan käydä läpi ja käyttää niitä apuna varhaiskasvatuksen oppien ja ideoiden toteutuksessa.

**Kuvataidekasvatus** antaa eväät itsensä ilmaisuun, erilaisten elämyksien ja kokemusten vastaanottamiseen sekä tutustuttaa lapsen ympäristön todellisuuteen. Lapsen ajatuksia syvennetään tutkittaviin asioihin ja liitetään ne suurempiin kokonaisuuksiin. Tuetaan lapsen havaintojen tekemistä ja mielikuvien luomista asioista sekä innostetaan lasta monipuolisiin ja luoviin itseilmaisunkeinoihin. Lapsen kanssa tutustutaan erilaisiin työskentelytapoihin, materiaaleihin ja välineisiin, joilla luodaan kuvallista ilmaisua. Kuvallisen ilmaisun kautta lapsi saa iloa yhdessä tekemisestä ja oppimisesta. Sen avulla lapsi välittää ja jakaa tunteitaan, kuvan tekeminen on puhetta kuvan ja oman minän välillä. Piirrokset ovat monesti yhteydessä arkitodellisuuteen, joten ne auttavat luomaan käsitystä omasta minuudesta.

Kuvan tekeminen antaa lapselle myös esteettistä ja kinesteettistä mielihyvää, joka innostaa lasta jatkamaan kuvataiteen parissa. Kuvallisen ilmaisun kautta lapsen avaruudellinen hahmotuskyky, kädentaidot, visuaalisuus ja mielikuvitus kehittyvät. Lapsi oppii konkreettisia keinoja ilmaista itseään sekä kulttuurillisia symboleita.

Innostavina tekijöinä kuvallisessa ilmaisussa lapsi kokee uteliaisuuden ja mielihyvän omasta jäljestä ja toiminnasta. Lapsi kokee yhdessä tekemisen ja oppimisen iloa sekä välittää tunteitaan kuvallisen ilmaisun kautta. Kokeileminen, yritys ja erehdys opettavat toimimaan käsiensä ja tekemisensä kautta. Lapsi ottaa kontaktia ympäristöönsä viestien kuvallisen ilmaisun kautta. Kuvat kertovat lapsen kiinnostuksenkohteista, motiiveista, sekä sosiaalisista, kulttuurisista ja psykologisista tilanteista lapsen elämässä.

Kuvallisen ilmaisun keinoja ovat esimerkiksi piirtäminen, grafiikka, maalaaminen, kollaasien tekeminen, muovailu ja rakentelu, kuvien tarkastelu sekä ympäristötaide luonnossa sommitellen.

Taidekasvatuksessa **käsityöt** ovat esteettistä kasvatusta, jossa erilaiset muodot, sisältö, välineet, tarkoitus, nykypäivän esinekulttuuri ja historia sekä ideat, mielikuvat ja tunteet yhdistyvät mieluisaksi toiminnaksi lapsen kasvatuksessa. Lapsen kanssa tutustutaan käsitöiden kautta uusiin materiaaleihin, työtapoihin ja ideoidaan uusia käyttömahdollisuuksia. Käsitöiden avulla kehittyy muoto-, väri- ja materiaalitaju, erilaisten työvälineiden ja työskentelytapojen tietämys sekä ymmärrys estetiikkaan.

Lapsi oppii käsitöiden kautta luovuutta, oman toimintansa suunnittelua, keskittymiskykyä, epävarmuudensietokokykyä, taitoa ratkaista ongelmia, aktiivisuutta sekä kärsivällisyyttä tavoitteidensa saavuttamiseksi sekä töidensä loppuun asti saattamiseen. Lapsen oma onnistumien kasvattaa itsetuntoa ja itsetuntemusta. Eri materiaalien yhdistäminen ja tunnusteleminen herkistää aisteja, kehittää ajattelua ja luovuutta. Kasvatuksessa on tärkeää antaa lapselle mahdollisuus tutkia, keksiä ja kokeilla, kokemuksen kautta arvostus omaan ja muiden työhön kasvaa.

Käsitöiden ilmaisukeinona voi käyttää esimerkiksi paperia, erilaisia kierrätysmateriaaleja, luonnonmateriaaleja (esimerkiksi kivet, kävyt, risut, lehdet, sammaleet), kankaanpainantaa, yksinkertaisia lankatöitä, huovutusta, paperimassaa, käsintehtyä paperia ja nikkarointia.



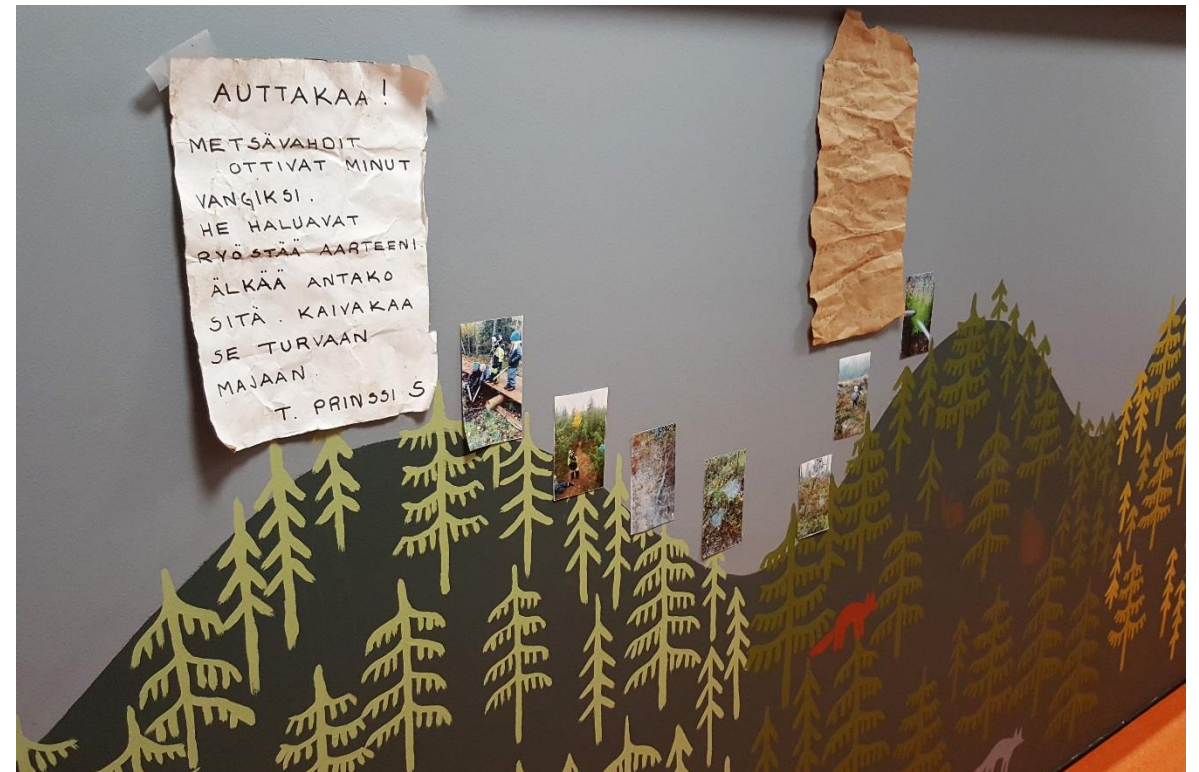
Kuva 9. Sammalkirjain.



**Draamakasvatus** on varhaiskasvatuksessa teatterinkeinoja lapsen vuorovaikutustaitojen ja itseilmaisun kehitykseen. Kuten muissakin taidekasvatuksissa tärkeintä ei ole hyvä lopputulos vaan prosessi, joka syntyy draaman kautta käydystä opetuksesta. Draamakasvatus laajentaa ja rikastuttaa kokemuspiiriä, sen kautta lapsi tutustuu opeteltavaan asiaan roolinsa kautta. Draamasta lapsi saa taiteen ja sosiaalisen kokemuksen.

Draamakasvatuksen kautta kehittyy lapsen kyky olla esillä. Draamakasvatus parantaa keskittymiskykyä, tunneilmaisua, ongelmanratkaisutaitoja ja tietoisuutta itsestä sekä omista taidoista ja mahdollisuuksista. Draaman kautta lapsen aistit ovat valppaana ja ne kehittyvät. Lapsen itseluottamus kasvaa ja lapsi osaa myöskin ilmaista ja käsitellä tunteitaan. Lapsi osaa eläytyä draaman kautta ja oppii myös kuuntelemaan toisia.

Draamakasvatuksessa olennaisinta on tekemällä oppiminen. Lapsi käyttää mielikuvitusmaailmaansa apuna ja kimmokkeena. Erilaisia toimintamuotoja draamakasvatuksessa ovat esimerkiksi mielikuvitus- ja roolileikit, väline-, naamio-, nukke- tai pöytäteatteri, dramatisointi ja improvisointi, pantomiimi sekä lasten omat esitykset. Pohjana draamakasvatuksessa voi olla vaikkapa sadut, lorut, laulut, esineet ja kuvat.



Kuva 10. Tarinan alku.

Lapsi kuulee musiikkia jo pienestä pitäen ja lapsissa on paljon eroja musiikillisessa kehityksessä ja mieltymyksessä. [Musiikkikasvatus](#) innostaa lapsia musiikinmaailmaan ja kehittää musiikillisia valmiuksia. Lapselle annetaan motivaatiota ja virikkeellinen ympäristö oppimiseen. Musiikkikasvatus antaa turvallisuutta, läheisyyttä, yhteenkuuluvuutta, se myös lohduttaa ja ilahduttaa.

Musiikkikasvatus edellyttää kielellistä kehitystä, äänielimityksen kehitystä, motorisia valmiuksia ja sosiaalisia taitoja. ”Musiikkikasvatuksen sisältö muodostuu dynamiikasta, sointivälineistä, rytmistä, melodiasta, harmoniasta ja muodon alkeista. Näitä voi käsitellä monipuolisesti laulamalla, loruilemalla, soittamalla, kuuntelemalla, liikkumalla musiikin mukaan tai yhdistämällä musiikki esimerkiksi kuvalliseen ilmaisuun, tanssiin tai sadunkerrontaan.” (Häkkä, Kuokkanen ja Virolainen 2014, 228.) On tärkeää, että luova ilmaisu on vastaanottavaista, toistuvaa tai tuottavaa. Ennakkoluuloton, lapset huomioon ottava ja joustava ilmapiiri on paras pohja musiikkikasvatukselle. Musiikki on lapselle kokonaisvaltainen emotionaalinen kokemus, sekä se antaa lapselle positiivisia kokemuksia ja elämyksiä.

Musiikkikasvatuksen toimintamuotoja ovat esimerkiksi laulaminen, kuunteleminen, rytmikka, soittaminen, musiikkiliikunta ja tanssi sekä musiikin integraatiot, joissa musiikki yhdistetään esimerkiksi kuvataiteeseen, draamaan, liikuntaan ja satuihin.



Kuva 11. Leikkien ja tanssien.



# 4. Prosessi

Kuva 12. Huurreomena.

## 4. PROSESSI

### 4.1 LÄHTÖTILANNE JA ALOITUS

Keväällä 2017 toimeksiantajani kysyttäessä olisinko kiinnostunut päiväkodin maalausprojektista ja vastattuani myöntävästi odottelimme lopullista päätöstä maalausprojektin tekemisestä Kunnan taholta ennen projektin aloittamista. Pääsin aloittamaan luonnoksien ja suunnitelmien teon alkukesästä 2017.

Sain itselleni päiväkodin pohjapiirustukset sekä pääsin käymään päiväkodilla katselemassa tiloja ja valitsemassa sopivia seiniä maalauksille. Päiväkodilla oli silloin remontti menossa sisätiloissa, joten maalausprojekti pystyttäisiin aloittamaan vasta, kun remontti olisi melkein valmis. Valitsimme yhdessä toimeksiantajan kanssa sopivat seinät maalaukseen.

Sain itselleni päiväkodin avaimen, jotta saan itsenäisesti käydä työskentelemässä päiväkodilla niinä aikoina kun itselleni parhaiten sopii. Kävin työskentelemässä päiväkodilla iltaisin töiden jälkeen ja viikonloppuisin. Tein monta viikkoa ympäröivää päivää, mutta silti en kokenut sitä raskaaksi, koska maalaaminen on minulle niin mieluista tekemistä. Myöskin se, että sain vapaat kädet taiteellisesti oli todella motivoivaa.

Tein luonnoksia piirtämällä ja maalaamalla vesiväreillä. Vesiväreillä sain tuotua maalauksen värimaailmaa esille luonnoksissa mikä on erittäin olennainen asia seinämaalauksessa. Seinämaalaukseen tulee valita värit huolellisesti, koska maalauksesta tulee todella suuri ja hallitseva elementti tilassa. Piirsin ja maalasin eri mallisia vaihtoehtoja eri väreissä ja tyyleissä. Näytin luonnokseni toimeksiantajalleni eli päiväkodin henkilökunnalle ja niistä katsoimme yhdessä heille mieluisimmat vaihtoehdot ja parhaimmat ideat. Keskusteluidemme ja heidän toiveidensa pohjalta lähdin jatkotyöstämään projektia.

”Lopullisen” suunnitelman jälkeen alkoi värimaailman suunnittelu ja sisustusvärien valitseminen. Vaikka suunnitelmat olisi lyöty lukkoon niin silti teos elää hieman ja hioutuu työn edetessä. Teoksen muuttumiselle on myös annettava tilaa. Värimaailma on kuitenkin syytä valita mahdollisimman huolellisesti etukäteen ennen maalien ostoa, vaikka itse teoksen rakenne muuttuisi.

## 4.2 TYÖVAIHEET JA ETENEMINEN

Opinnäytetyöni aiheen varmistuttua kävimme toimeksiantajani kanssa päiväkodilla remonttivaiheessa katselemassa tiloja ja miettimässä mille seinille maalauksia voisi tehdä.

Toimeksiantajani oli alun perin miettinyt portaikkoa, mutta pohdinnan jälkeen tulimme siihen tulokseen, että se ei olisi paras mahdollinen vaihtoehto seinämaalaukselle. Maalauksien sijainniksi valittiin pitkä käytävä päiväkodin ylimmästä kerroksesta. Käytävältä on käynnit esimerkiksi kuvaamataidonluokkaan, leikkihuoneeseen, nukkumatiilaan ja päiväkodin henkilökunnan toimistoon. Käytävätila valikoitui maalauskohteeksi sijaintinsa ja maalattavissa olevan pinta-alansa vuoksi. Pidempi seinä on yli neljä metriä pitkä ja lyhyempi vähän alle neljä metriä. Pidemmälle seinälle oli kiinnitetty ilmoitustaulu, jonka toimeksiantaja halusi poistattaa maalauksen tieltä. Lyhyemmällä seinällä on melkein koko seinän mittainen akustiikkapaneeli, joka peitti myös puolet seinästä. Maalaus suunniteltiin akustiikkapaneelin alapuolelle sopivaksi kokonaisuudeksi. Tein pidemmän seinän maalauksen ensin.



Kuva 13. Ennen.

Aloitin maalausprojektin kartoittamalla luonnoksien avulla maalauksen värimaailmaa. Valitsin sopivat sisustusvärit Tikkurilan värikartasta ja hain ne ennen maalausprojektin aloittamista päiväkodilla. Samalla hankin kaikki tarvittavat maalausvälineet ja tarvikkeet. Ennen maalauksen aloittamista jouduin poistamaan pidemmällä seinällä olevan ilmoitustaulun, joka olisi muuten vienyt ison osan maalauspinta-alasta. Jouduin kittaamaan seinässä olevat ruuvinreiät ja hiomaan seinän pari kertaa ennen maalaamisen aloittamista tasaisen pinnan aikaansaamiseksi. Jouduin myöskin poistamaan palohälytinkyltin seinältä, jonka alla oli tiukasti kiinni olevat silikoniset pidikkeet. Nämä pidikkeet irrotettiin ja jouduin kittaillemaan ja hiomaan nämäkin kohdat pariin otteeseen. Asetin käytävälle koko käytävän peittävän suojapaperin. Seinän pyyhin kostealla liinalla ennen maalaamista ja sen jälkeen laitoin suojateipit. Teippauksien tekeminen vie oman aikansa, koska se tulee tehdä hyvin ja huolellisesti viimeistellyn lopputuloksen aikaansaamiseksi.

Maalasin ensin ison seinän kokonaan harmaalla maalilla. Seinän täytyi kuivua päivästä kahteen päivään ennen kun pääsin jatkamaan maalauksen parissa. Maalasin ison sekä pienen seinän kaksi kertaa peittävän ja tasaisen lopputuloksen aikaansaamiseksi.

Olin tehnyt luonnoksen mittakaavassa helpottamaan maalauksen tekoa isolle seinälle. Sen avulla sain tehtyä maalausta helpottavan pohjahahmotelman seinälle. Sain hahmoteltua seinälle puiden ääri viivoja teippaamalla ja piirtämällä. Tämä helpotti suuresti kokonaisuuden hahmottamista ja antoi uutta näkökulmaa maalauksen muokkaamiseen. Suunnitelmani muuttuivat hieman alkuperäisistä, kun näin uusia mahdollisuuksia toteuttaa eri tavoilla eri kohtia maalauksista.

Maalaus todella elää aina sen edetessä ja sille on hyvä jättää tilaa ja mahdollisuus muuttua. Luonnokset muuttuivat vielä maalauksen edetessäkin. Tärkeää on saada lopputuloksesta eheä ja toimiva kokonaisuus.

Tein maalausta yleensä iltaisin omien töiden jälkeen, joka sopi kaikille osapuolille hyvin. Päiväkoti oli iltaisin tyhjiään remonttimiesten lähdettyä kotiin ja sain tehdä projektia rauhassa. Päivällä myös toimeksiantajani näkivät maalauksen etenemistä. Tein maalausta myös viikonloppuisin.

Kun sain varmistuksen opinnäytetyöni etenemiselle aloitin tekemään luonnoksia toimeksiantajalle. Tein luonnoksia piirtämällä ja vesiväreillä maalaamalla. Vesiväreillä sain tuotua värejä luonnoksissa esille ja siten saimme valittua seinämaalauksien värimaailmaa. Kysyin toimeksiantajalta toiveita seinämaalauksen pohjasävystä ja yhdessä valitsimme tumman taustan ja sävyksi harmaan. Tumma taustasävy toisi tilaan kaivattua tunnelmaa ja antaisi seinämaalaukselle oman sävyksensä.

Päätin valita sisustusmaalit Tikkurilan Tunne Väri-sisämaalien värikartasta. Pohjamaalivaihtoehtoina olivat kylmät maanläheiset Tikkurilan sävyt N500 Akaatti ja S500 Tyrsky. Valitsin maaleista vaaleamman, jotta kontrasti ei olisi liian suuri ja yleisilme pysyisi astetta vaaleampana. Tumma pohjasävy on tehty Tikkurilan puolihimmeällä LUJA-maalilla, joka sopii julkisiin tiloihin kovan rasituksen kestoensa vuoksi.

Valitsemaani pohjasävyyden sopivat hyvin myös muut maalauksiin käytettävät värit. Valittavien värien olisi tarkoitus tulla esille pohjasävystä tarpeeksi selkeästi ja erottua, mutta niiden tulisi kuitenkin sulautua yhteen harmoniseksi kokonaisuudeksi.

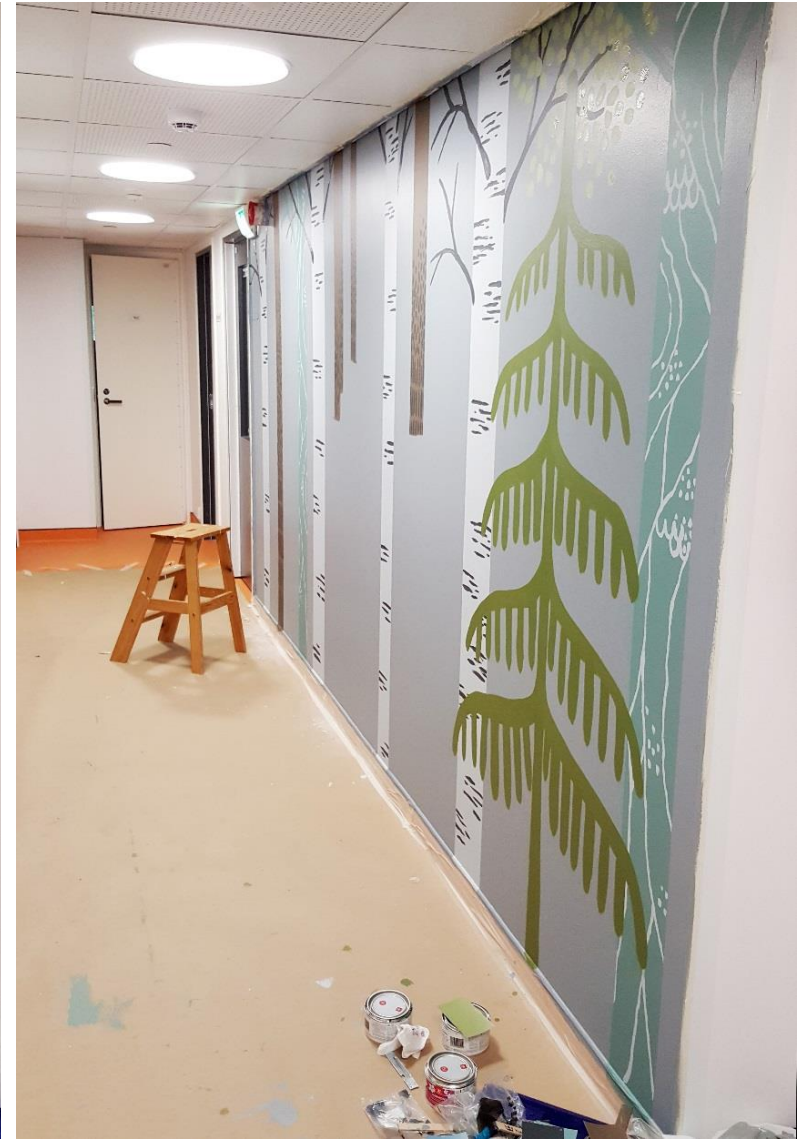




Kuva 16. Aloitus.



Kuva 17. Hahmotus.



Kuva 18. Luonnostelu.





Kuva 19. Aloitus 2.



Kuva 20. Maalailua.



Kuva 21. Kevät ja kesä.

## 4.3 INSPIRAATIO

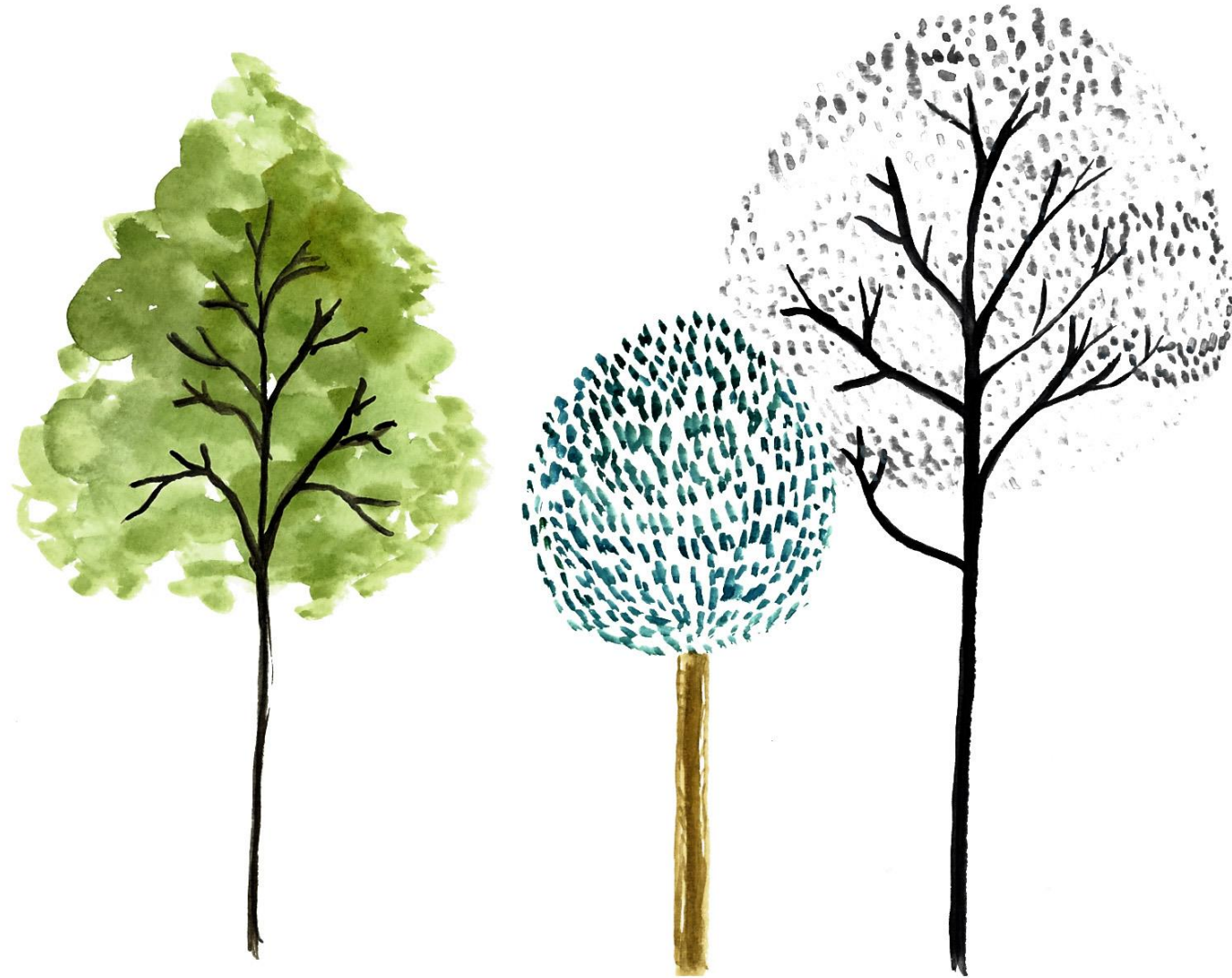
Maalauksiin sain inspiraatiota päiväkodin nimestä ja teemasta sekä päiväkodin ympäristöstä. Kestävä kehitys on päiväkodissa ja varhaiskasvatuksessa tärkeä elementti, joten halusin tuoda sen myös maalauksissa esille. Maalauksien on tarkoitus tuoda lapsille esille luontoa ja sen monimuotoisuutta sekä lisätä kiinnostusta luontoa ja sen hyvinvointia kohtaan. Halusin, että maalauksien kautta voidaan tehdä havaintoja, tutkia, oppia, seikkailla, osallistua, leikkiä ja tarinoida. Näin maalaukseni muuttuvat pelkistä sisustuselementeistä interaktiivisiksi maalauksiksi, joita voi käyttää apuna opetuksessa. Kerroin ideani toimeksiantajille, jotka innostuivat ideasta suuresti.

Tarkoituksena on, että teen maalauksesta pohjan, jota voidaan päiväkodissa muokata varhaiskasvatusmenetelmien ja aina silloisen teeman mukaisesti. Maalauksien päälle voidaan kiinnittää itse tehtyjä piirroksia ja askarteluja, näin lapsien töitä saadaan esille ja he saavat osallistua. Seinille voidaan kiinnittää esimerkiksi eläinhahmoja, marjoja, kasveja ja hyönteisiä, jotka voidaan nimetä tavuttamalla seinälle. Maalauksien avulla voidaan kertoa tarinoita, laulaa ja leikkiä yhdessä. Maalauksien kautta lapset hahmottavat ympäristöään, ajankulkua, vuodenaikoja ja luonnon monimuotoisuutta. Toiselle seinälle tulisi vuodenaikojen kuvaava maalaus, joka antaa lapselle helposti ymmärrettävän ja hahmotettavan kokonaiskuvan vuodenaikojen vaihtumisesta. Tähän maalaukseen tulisi myös metsäneläimiä, joita lapset voivat tunnistaa ja etsiä maalauksesta. Eläimiä voidaan käyttää mukana opetuksessa.



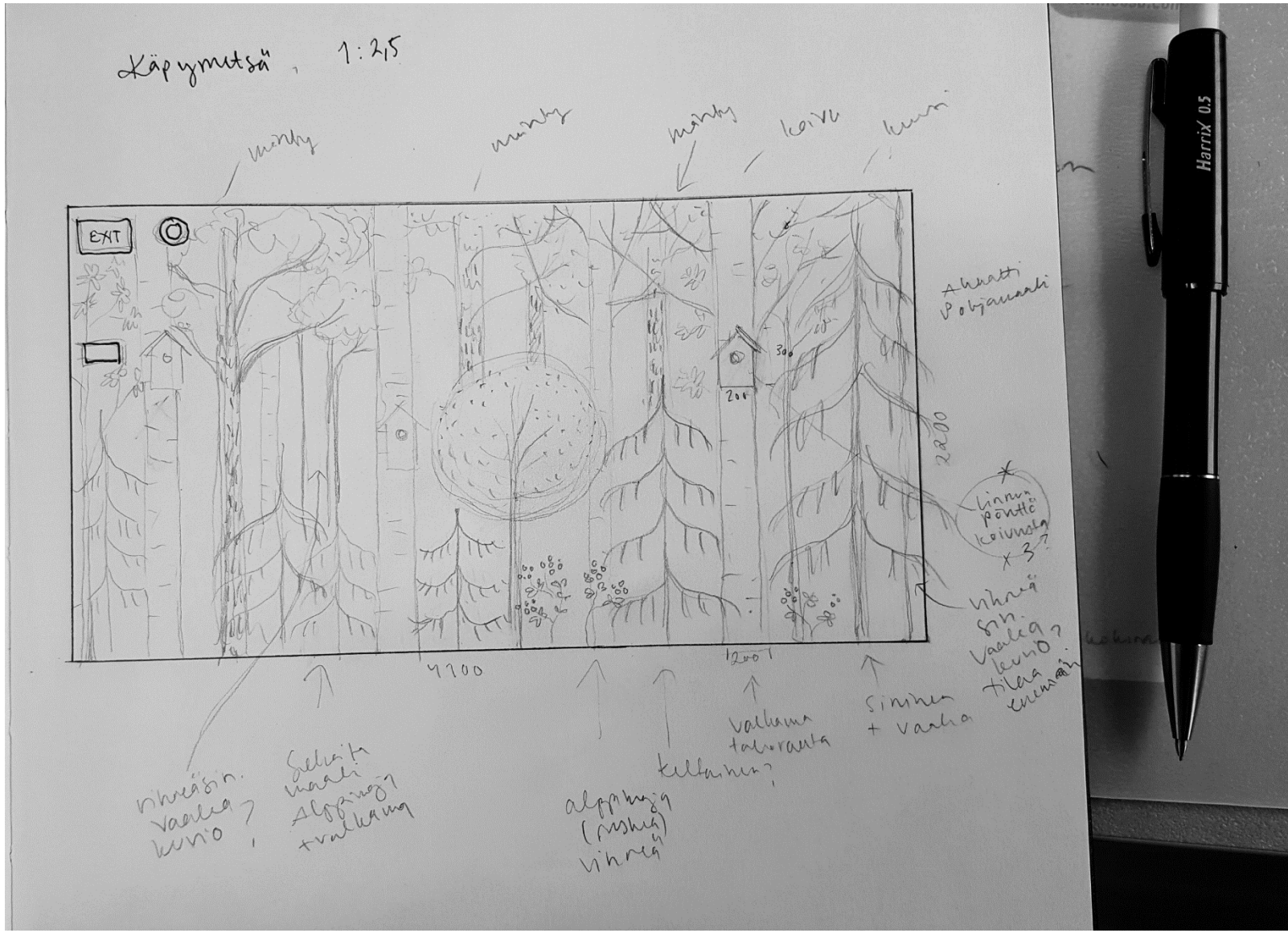
Kuva 22. Tarina metsässä.







Kuva 25. Luonnos 3.



Kuva 26. Luonnos mittakaavassa.

Maalauksen käyttäminen opetuksessa ja leikeissä antaa paljon uusia mahdollisuuksia soveltaa varhaiskasvatussuunnitelmaa ja inspiroi uusien ideoiden keksimisessä. Päiväkodin henkilökunta voi hyödyntää maalausta omien ideoidensa mukaan.

Pienenä lisänä keksin vielä lisätä pidemmän seinän maalaukseen kolmiulotteisuutta. Halusin ehdottaa toimeksiantajalle voisimmeko laittaa seinälle linnunpönttöjä, jotka tehtäisiin puusta. Tein luonnoksia linnunpönttöistä ja näytin niitä toimeksiantajalle, jotka innostuivat ideasta. Maalauksessa olisi puita sopivin välimatkoin, joihin voisi kiinnittää pieniä linnunpönttöjä. Linnunpönttöjä tulisi maalaukseen kolme

Linnunpönttöjen ideana oli se, että sinne voitaisiin asettaa esimerkiksi paristokäyttöiset led-valot tai/ja vaikka pieni askarreltu eläin tai lintu, joka kertoo siitä, että pöntössä asuu joku metsän asukki. Näin päiväkodin henkilökunta voi käyttää tätä opetuksessa, tarinoissa, leikeissä ja lauluissa mukana. Pönttöön voi laittaa omat asukkaat ja vaihtaa niitä teeman mukaan. Linnunpönttössä asuva lintu tuo luonnon ja sen merkityksen lähemmäs lasta; lapsi tajuaa metsässä olevan jonkun koti. Mutta linnunpönttöä voi käyttää niin monessa eri tarkoituksessa kun vain ideoita riittää. Linnunpönttö aktivoi lapsen aisteja; sitä voi koskettaa, haistella, katsella ja kuunnella.



Kuva 27. Linnunpönttö.

## 4.4 MUODOT JA TUNNELMA

Halusin maalauksiin leikkisää tunnelmaa. Muodot, värit, mittasuhteet, asetelma ja yksityiskohdat ovat tärkeässä osassa maalauksessa. Maalauksen sävyjen tummuus ja maanläheisyys saa kevennyttä ja maalauksien leikkisästä tunnelmasta. Halusin maalauksiin satukirjamaista tunnelmaa. Huolimatta tummuudestaan maalaus ei saisi olla pelottava ja synkkä vaan pikemminkin kiehtova ja mielenkiintoa herättävä. Maanläheiset murretut sävyt ovat rauhoittava elementti ja helppoja silmälle. Murretut sävyt toistavat samaa sävy maailmaa luonnosta.

Leikkisyys maalauksiin tuodaan muodoilla, väreillä ja graafisuudella. Yksityiskohdat ovat tärkeitä maalauksissa, ne herättävät mielenkiinnon jäädä tutkailemaan maalausta tarkemmin. Yksityiskohdat antavat maalauksiin ulottuvuutta ja sielukkuutta sekä viimeistellyn ilmeen. Katselija näkee joka kerta uutta maalausta katsoessaan, joten mielenkiinto säilyy pitkään. Yksityiskohtia voi myös lisätä maalauksiin opetuksen ja leikkien yhteydessä kiinnittämällä seinälle kuvia.

Seinälle lisätyt linnunpönttöt antavat oman sävöyksensä maalauksien ilmeeseen lisäten kolmiulotteisuuden kokonaisuuteen. Linnunpönttö on tehty oikeasta puusta, joissa on tuohta pinnalla. Puu ja kaarna ovat kauniita materiaaleja ja ne sopivat hyvin maalauksien muotoihin ja väreihin.



Kuva 28. Linnunpönttö metsässä.



## 4.5 VÄRIT

Valitsin maalaukseen värit Tikkurilan Tunne väri-sisämaalien värikartasta. Sisustusmaaliksi valittiin täyshimmeä Harmony-maali, jota käytin pohjamaalina käytetyn Luja-maalin päälle. Valitsin maalaukseen useamman eri sävyn, jotta maalauksesta saataisiin mahdollisimman vivahteikas ja elävä. Laaja väriskaala antaa maalaukselle myös syvyyttä.

Maaleiksi valitsin metsäisiä, murrettuja sävyjä. Ne luovat maalaukseen rauhallista maanläheistä tunnelmaa ja toistavat samaa sävy maailmaa ympäröivästä luonnosta. Valitsin maalauksiin kirikkaampia ja tummempia sävyjä, kuten myös värikkäitä ja hillitympiä sävyjä kontrastien luomiseen. Sävy maailma on yksi maalauksien tärkeimpiä ominaisuuksia ja siihen tulee perehtyä huolellisesti, jotta kokonaisuus säilyy eheänä.

Valitsin Tikkurilan väreistä 14 eri sävyä, joista otin erikokoisia maalipurkkeja. Tein myös itse sekoituksia maaleista, jotta saisin oikean sävyistä maalia. Käytin maalauksiin jokaista aikomaani sävyä sekä muunneltuja sävyjä, joten kokonaisuus onnistui hyvin suunnitelmien mukaan. Värien tuli myös sopia yhteen voimakkaan lattiasävyn kanssa. Lattiasävy on ruskeanoranssi, joka kuvastaa hyvin esimerkiksi savipohjaista maaperää käyden maalauksien teemaan.



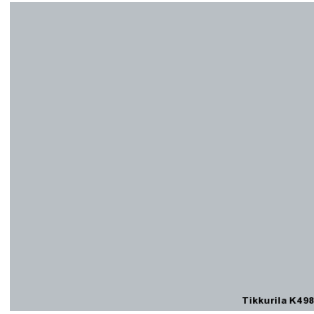
Kuva 29. Värimaailma.



30. Tikkurila, N306



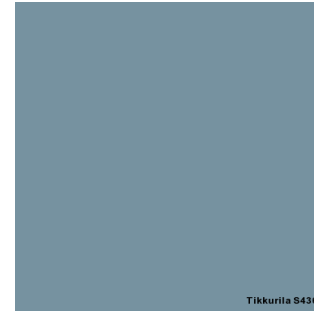
31. Tikkurila, Takorauta  
Y500



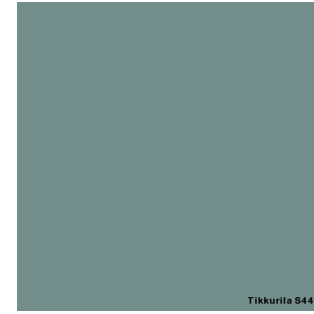
32. Tikkurila, Valkama  
K498



33. Tikkurila, Denim  
N429



34. Tikkurila, Regatta  
S436



35. Tikkurila, Silkkitie  
S440

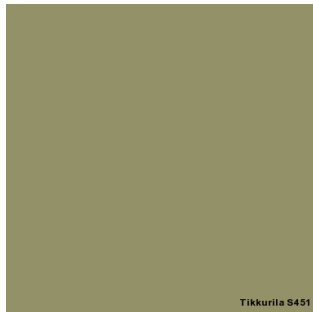


36. Tikkurila, Syväne  
N439

Kuvan värit ovat vain suuntaa-antavia.



37. Tikkurila, Alppimaja  
N485



38. Tikkurila, Maja  
S451



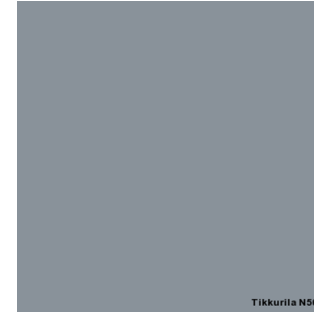
39. Tikkurila, Lehvästö  
S386



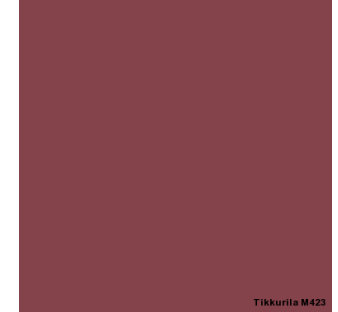
40. Tikkurila, Mätäs  
N451



41. Tikkurila, Luola  
M449



42. Tikkurila, Akaatti  
N500



43. Tikkurila,  
Granaattiomena M423

## 4.6 VÄRIPSYKOLOGIA

Ihmisille syntyy erilaisia mielikuvia eri väreistä ja niitä assosioidaan erilaisiin tuntemuksiin. Eri verkkolähteiden mukaan väreillä on tietynlaisia yleisiä merkityksiä.

Ruskea väri ilmaisee maanläheisyyttä, rauhallisuutta ja ystävällisyyttä.

Valkoinen väri ilmaisee puhtautta ja raikkautta.

Sininen väri ilmaisee luottamusta, uskollisuutta, rauhaa, turvallisuutta, järjestystä, luovuutta ja rentoutumista.

Punainen väri ilmaisee itseluottamusta, rohkeutta, hallinnan tunnetta, vaativuutta, energiaa, vihaa ja stressiä.

Vihreä väri ilmaisee rauhallisuutta, vakuuttavuutta, luovuutta, mielikuvitusta, terveyttä sekä rentoutumista.

Keltainen väri ilmaisee virkeyttä, älykkyyttä, rohkeutta, keskittymiskykyä, onnellisuutta ja luovuutta.

Vaaleanpunainen väri ilmaisee lempeyttä, naisellisuutta, viattomuutta ja herkkyyttä.

Violetti väri ilmaisee luovuutta, herkkyyttä sekä hengellisyyttä.

Musta väri ilmaisee auktoriteettia, aggressiivisuutta, älykkyyttä, tietoa ja valtaa.



Kuva 44. Värien taikaa.

A photograph of a forest landscape. In the foreground, a dirt path covered in fallen leaves and twigs leads into the woods. To the left, a stream flows through the forest. The trees are tall and thin, with sunlight filtering through the canopy, creating dappled light on the ground. The overall atmosphere is serene and natural.

## 5. Maalankset

Kuva 45. Metsämaisema.

## 4. MAALAUKSET



Kuva 46. Metsä.



Kuva 47. Metsäkäytävä.



Kuva 48. Sammalkirjain 2.



Kuva 49. Linnunpöntöt.



Kuva 50. Metsäkauriit.



Kuva 51. Metsän susi.



Kuva 52. Vuodenajat.





Kuva 53. Metsäneläimiä.



Kuva 28. Linnunpönttö metsässä.



Kuva 54. Linnunpönttö lähikuva.



Kuva 55. Linnunpönttö lähikuva 2.



Kuva 56. Linnunpönttö metsässä 2.



Kuva 57. Varvut.



Kuva 58. Tarina.

Uusimmissa syksyllä otetuissa kuvissa näkyy jo kuinka maalauksia on hyödynnetty varhaiskasvatuksessa. Kuvassa näkyvälle seinälle on aloitettu tarinan kerronta ja seinälle on kiinnitetty askarteluja sekä kuvia tarinaan liittyen, joissa esiintyvät päiväkodin lapset tekemässä tehtäviä liittyen menneillä olevaan tarinaan. Tarina saa vähitellen uutta jatkoa ja käännteitä syksyn edetessä. Seinältä on hyvä katsella vuodenaikojen etenemistä ja opetella luontoon liittyviä asioita.

Toiselle seinälle on kiinnitetty lapsien itse tekemiä askarteluja; oman käden jäljennökset, joihin on lisätty omat nimet ja syntymäpäivät sekä omia nimikirjaimia peitettyinä sammaleella. Suunnitteilla on lisää askarteluja seinälle. Keväällä linnunpöntöt saavat ensimmäiset asukkaat, kun muuttolinnut palaavat talven retkiltään.



Kuva 13. Ennen.



Kuva 59. jälkeen.



Kuva 60. Kuuranhavut.

## 6. Haastattelun

## 6. HAASTATTELU

Haastattelin toimeksiantajiani eli varhaiskasvatuksen ammattilaisia, jotka ovat olleet alalla jo yli 30 vuotta. Halusin tuoda lukijalle esille heidän taustojaan, lähtökohtiaan ja näkökulmiaan liittyen varhaiskasvatukseen sekä opinnäytetyön maalausprojektin onnistumisesta ja maalauksien hyödyllisyydestä varhaiskasvatuksessa. Haastattelu antaa henkilökohtaisen sekä syventävän lisän opinnäytetyöhön. Haastateltavana ovat Käpymetsän päiväkodin johtaja Heikki Niskanen ja vastaava lastentarhaopettaja Reeta Niskanen.

### Mikä sai lähtemään varhaiskasvatusalalle?

Reeta: Jo ylä-asteella ollessani sain ensimmäisen ajatukseni lasten kanssa työskentelemisestä, kun vanhempi serkkuni lähti Ouluun lukemaan lastentarhanopettajaksi. Selvitin itse opiskeluvaiheet ja tarvittavat koulutukset päästäkseni lähemmäs unelmaani. Olen kotoisin Pyhäjoelta ja halusin kauemmas opiskelemaan, joten aloitin opiskelun Oulun Yliopiston alaisuudessa Kajaanissa toimivassa Uudenmuotoisessa lastentarhanopettajakoulutuksessa (ULO). Ylioppilaaksi tulon jälkeen tein harjoitteluja Kalajoella päiväkodeissa, jonka myötä varmuus oikeasta alavalinnasta selvisi. Varhaiskasvatus antoi minulle mahdollisuuden ilmaista itseäni lasten kanssa, pidän esiintymisestä, kulttuurista ja taiteista. Haaveilin joskus näyttelijän tai taiteilijan urasta, mutta halusin vakaan ja varman, mutta kuitenkin mieluisan ammatin.

Heikki: Huomasin jo varhaisessa vaiheessa tulevani hyvin toimeen lasten kanssa hoidettuani siskon lapsia, kun olin nuori. Lukion jälkeen pidin välivuoden työskennellen muissa töissä, kunnes isäni sairastuminen herätti kysymyksen omasta tulevaisuudesta. Näin ilmoituksen samasta ULO-koulutuksesta Kajaanissa, joka pidettäisiin lähellä kotia, jossa olin tarpeellinen apu isän hoidossa.

### Mikä kiehtoo varhaiskasvatuksessa?

Reeta: Ehdottomasti sen monipuolisuus! Lapsena tanssin, lauloin ja näyttelin; näitä saan jatkaa lasten kanssa ja se tuo minulle suurta iloa. Tässä työssä saa olla oma itsensä ja olla niin luova kuin haluaa. Lasten kanssa olen aina läsnä ja turvana, lasta tulee kuunnella ja tukea. Olen sosiaalinen luonne ja tulen kaikkien kanssa toimeen sekä lasten että aikuisten; sosiaalisuus on tärkeää tässä ammatissa.



Heikki: Varhaiskasvatus on ennen kaikkea ihmisläheinen ammatti, siinä kehittyy empaattisuus. Ala todella vaatii sosiaalisuutta ja kanssakäymistä sekä heittäytymistä. Luonteeseeni kuuluu haasteiden tietoinen etsiminen ja siksi olenkin edennyt ja käynyt läpi varhaiskasvatuspuolella käytännössä koko esimiesrepertuaarin. Kiinnostukseni aikuisten kanssa työskentelyyn varhaiskasvatuksen kehittämiseksi heräsi noin kymmenen vuotta valmistumisen jälkeen. Olen toiminut perhepäivähoidon ohjaajana, johtajana ja varhaiskasvatuksen päällikkönä. Olen ollut esimiestehtävissä jo yli 20 vuotta. Tavoitteenani on niin sanottu Palveleva johtajuus; kuuntelen alaisiani, luon mahdollisuuksia, huolehdin resursseista, teemme asiat yhdessä, meillä on avoin keskustelukulttuuri sekä meillä on yhteinen näkemys varhaiskasvatuksen suunnasta.

### Miten varhaiskasvatus on muuttunut vuosien varrella siitä mistä aloititte?

Tuokiokeskeisyydestä on tehty muutosprosessia kokopäiväpedagogiikkaan. Ennen suunniteltiin koko vuodeksi toiminta, joka sisälsi vuosisuunnitelman, kuukausisuunnitelman, viikkosuunnitelman, päiväsuunnitelman sekä tuokiosuunnitelman. Näiden mukaan jaettiin opetushetket hyvin tarkasti ja opetus sisällytettiin näihin suunnitelmiin. Hyvänä opettajana pidettiin oppilaansa parhaiten hiljaisena ja rauhallisena pitävä; opettaja saneli hyvin tarkkaan tekemiset.

Nykyään perus päivätoimet ovat yhtä tärkeitä oppimisessa kuin opetustuokiot. Esimerkiksi vaikkapa pukemistilanteessa lapsille voidaan opettaa värejä, loruja ja numeroita, kun ennen niitä opetettiin vain tuokioissa penkeissä istuen. Lapsi muistaa asioita paremmin, kun saa sille mieluisia konteksteja ja kokemuksia. Nykyään myös otetaan paremmin lasten ideoita käyttöön ja viedään niitä eteenpäin, ideoidaan yhdessä lasten kanssa; tämä vaatii monesti kasvattajilta omalta mukavuus- tai tottumusalueelta ulos astumista. Ideana on, että annetaan lasten tehdä itse ja kokea onnistumisen ilo kasvattajien luomassa kannustavassa ja turvallisessa ympäristössä.

Tämä muutos on vaatinut asennemuutosta työntekijöiltä. Panostuksen kohteena on lapsen osallisuuden huomioiminen, lapsen ideoiden omaksuminen työarkeen ja omaan opetukseen, nykyään kalentereita ei täytetä etukäteen suunnitelmista vaan ne kirjataan jälkikäteen. Toki suunnitelmallisuutta on ja pitääkin olla, mutta nykyään se ei ole enää niin tiukkaa. Monesti valitaan aina esimerkiksi kuukauden teema, jossa käydään aina yksi opeteltava asia läpi. Esimerkkinä tähän voi olla vaikka saksien käyttö; lapsi päättää itse milloin, miten ja missä opeteltavan asian suorittaa itselleen mieluisalla tavalla, kasvattajien tehtävä on ainoastaan muistuttaa lasta suorittamaan tehtävänsä loppuun asti. Lasta haastetaan epämukavuusalueilleen, joista monesti tulee suurimman onnistumisen ilot. Päiväkodissa pyritään oppimaan mahdollisimman paljon leikin kautta. Käytämme päiväkodissa niin sanottua juonellista oppimista, jossa lapsi ei edes huomaa oppivansa. Tarinat ja leikit ovat osa päiväkodin arkea, joiden kautta lapsi oppii paljon uutta, näiden avulla lasta motivoidaan oppimaan. Lapsien erilaisia oppimistyyylejä tulee myös huomioida.

### Mitä taidekasvatus merkitsee sinulle/lapsille/päiväkodille?

Heikki: Itselleni musiikki on tärkeä harrastus ja sitä olen voinut hyödyntää varhaiskasvatuksessa. Minulta toki luonnistuu myös käsityöt ja draama, mutta kuvataidetta en koe omaksi vahvuusalueekseni.

Reeta: Itselläni kuvataide on heikoin osa-alue ja kaikki muut koen rakkaiksi. Tärkeää taidekasvatuksessa on, että lapsen luovuutta ei väkisin yllytetä tai tukahduteta. Tärkeää on itsensä ilmaisu, oppiminen taidekasvatuksen kautta, onnistumisen ilo, sekä itsenäiseksi ja vahvaksi kasvaminen. Lasta ei pakoteta mihinkään vaan hän päättää itse, jolloin annetaan mahdollisuus olla oma itsensä.

Taidekasvatuksessa hyödynnetään jokaisen työntekijän omia vahvuuksia ja jokainen voi antaa vinkkejä ja neuvoja asioissa, joka ei ole toiselle niin vahva osa-alue; jaetaan sitä osaamista muillekin. Päiväkodissa opitaan yhdessä; Oppiva yhteisö luo vastavuoroisuutta, jossa opitaan lapsilta ja toisilta aikuisilta. Yksi hyvä sääntö on, että lasta ei voi koskaan kehua liikaa, lasta ei saa myöskään moittia turhasta. Lapselle ei tule antaa valmista mallia vaan annetaan tilaa lapsen omalle näkemykselle ja tulkinnalle. Taidekasvatus vaatii hyviä vuorovaikutustaitoja, sosiaalisia taitoja, eläytymistä, empaattisuutta, mielikuvitusta ja luovuutta sekä uskallusta heittäytyä.

### Koetteko opinnäytetyön seinämaalauksista olevan hyötyä taidekasvatuksessa?

Ehdottomasti! Maalaukset ovat ruokkineet sekä lasten että kasvattajien mielikuvitusta. Meillä on seinille tehtynä jo syksyn ja joulun suunnitelmat, ja hieman jo keväälle ajatuksia. Valmiit maalaukset antoivat jonkunlaisen ahaa-elämyksen sillä olevasta havainnollistavasta taiteesta; tuli tunne, että tätä on jo kaivattu kauan. On tärkeää, että lapsille annetaan mahdollisuus esittävään taiteeseen; eiväthän he itse sitä osaa olla vailla ja siksi meillä on vastuu siitä. Lapset näkevät seinämaalauksissa erilaisia asioita; maalauksista kumpuaa ideoita, asioita, leikkejä ja keskusteluita. Lapset huomaavat hyvin yksityiskohtat maalauksessa ja niiden etsiminen tuottaa iloa. Seinämaalaukset ovat syventäneet taidekasvatusta ja avartaneet ajatusta siitä kuinka voi hyödyntää taidetta kasvatuksessa. Seinämaalauksia on tähän mennessä pystynyt hyvin hyödyntämään opetuksessa ja leikeissä. Maalaukset ovat parantaneet huimasti työpaikan viihtyisyyttä. Seinämaalauksia ihailaan paljon lasten, lasten vanhempien sekä kollegoiden toimesta. Monilla herää kysymys: ”Miksi tällaista ei ole jo tehty aikaisemmin?”

Maalaus on päiväkotiin juuri sopiva ja erittäin mieluinen, se mukailee teemaa ja yhdessä käytyjä keskusteluja. Kiitokset siitä, kun kuuntelit myös meidän toiveitamme. Maalauksien sävy maailma on miellyttävä ja rauhoittava. Lapset kokevat tilan erittäin viihtyisäksi siinä missä aikuisetkin. Lapsille on mieluista esitellä seinää vanhemmilleen ja näyttää seiniltä löytyviä yksityiskohtia, kuten esimerkiksi metsän eläimiä. Tarkastuslautakunta kävi päiväkodilla ja heiltä tuli kiitosta linnunpöntöistä. Kaiken kaikkiaan koko kokonaisuus on erittäin hyvä eikä mielestämme mitään jäänyt puuttumaan ja muutoksille ei ole tarvetta. Erilaiset puut ovat maalauksien yksi ihanimpia piirteitä. Voidaan sanoa, että lopputulos ylitti toimeksiantajan odotukset.



## *7. Arviointi ja jatkokehitys*

Kuva 61. Ruskalehti.

## 7. ARVOINTI JA JATKOKEHITYS

Tavoitteenani oli alun perin toteuttaa Käpymetsän päiväkotiin seinämaalaukset visuaaliseksi elementiksi sisustamaan tilaa, mutta jatkokehittelyn myötä sovimme toimeksiantajan kanssa maalaavani kaksi seinää, ja mikä hienointa; sisustuksellisista maalauksista muodostui ehdotukseni myötä interaktiivisia maalauksia, joita voi käyttää varhaiskasvatuksessa mukana opetuksessa ja leikeissä. Myöhemmin ideoin seinälle vielä linnunpöntöt luomaan kolmiulotteisuutta, aktivoimaan aisteja ja osaksi varhaiskasvatusta. Yhdessä toimeksiantajien kanssa käytyjen keskusteluiden ja neuvottelujen jälkeen ideoidut ja maalatut teokset miellyttivät sekä toimeksiantajien että tekijän silmää. Lopputulokseen olen itse erittäin tyytyväinen ja koin onnistuneeni hankkeessa varsinkin toimeksiantajan antaman palautteen myötä. Toimeksiantaja kommentoikin seinien ylittäneen heidän odotuksensa ja olivat erittäin tyytyväisiä lopputulokseen; itselleni on tärkeintä asiakkaan tyytyväisyys. Seinät onkin jo otettu käyttöön ja niille on keksitty jatkosuunnitelmia opetuksessa; ne ovat toimeksiantajan mukaan antaneet uusia mahdollisuuksia luovaan opetukseen.

Kokemuksena tämä projekti oli minulle todella antoisa ja opettavainen. Sain ensimmäistä kertaa elämässäni tehdä seinämaalauksia ja vielä erityisesti julkiseen tilaan. Tein myös taidetta ensimmäistä kertaa sisustusmaaleilla isolle pinnalle. Sain tehdä taidetta lapsia sekä aikuisia varten, mutta erityisesti lasten näkökulmasta. Tavoitteenani oli saada maalauksista rauhalliset ja tilaan sopivat sekä kuitenkin mielenkiintoa herättävät ja sopivat varhaiskasvatukseen käyttöön. Maalaukset olivat myös suurimmat tekemäni ja siksi loivat uuden haasteen heti alkukäsittelyssä. Idean vahvistuttua myös ajatus seinämaalauksista selkeni ja suunnittelu oli helpompi aloittaa. Mietin ja suunnittelin kauemmin lyhyemmän seinän maalausta kuin pidemmän, koska se oli haastavampi mittasuhteiltaan. Koin kuitenkin onnistuneeni kokonaisuuden suunnittelussa; isommalla seinällä on kuva lähempää ja pienemmällä kauempaa, joilla luodaan erilaista perspektiiviä, ulottuvuutta ja tunnelmaa tilaan. Myös se, että maalaukset erosivat toisistaan selkeästi, mutta toistivat kuitenkin samaa sävy maailmaa, onnistui hyvin ja kokonaisuus palvelee varhaiskasvatusta antaen enemmän erilaisia mahdollisuuksia niiden käyttöön.

Haasteena tässä projektissa oli ajan löytäminen maalauksien tekoon. Tein maalauksia omien töiden lomassa iltaisin ja viikonloppuisin. Oli hyvä, että sain tiloihin oman avaimen käyttöön, joka helpotti kulkemistani ja työskentelyäni. Koin myös helpottavaksi sen, että sain työskennellä itsenäisesti ja omaa tahtiani iltaisin muiden lähdettyä kotiin. Myös annettua aikataulua tuli noudattaa ja teinkin suunnitelman maalauksien toteuttamiseksi mahdollisimman tehokkaasti ja nopeasti. Oli kuitenkin tärkeää, että tietyille osioille oli enemmän aikaa, jotta saisin ne tehtyä rauhassa kiirehtimättä. Aikataulutus onnistui mielestäni hyvin ja maalaukset olivat valmiit sovittuun ajankohtaan mennessä.

Lopputulos on kaiken kaikkiaan onnistunut ja seinille tuntuu olevan kovasti käyttöä jatkossakin. Seinämaalaukset tuovat nyt tilaan kaivattua tunnelmaa ja sitä pystytään hyödyntämään varhaiskasvatuksessa monin eri tavoin. Varhaiskasvattajat pääsevät ideoimaan yhdessä lasten ja muun henkilökunnan kanssa seinämaalauksien käyttömahdollisuuksista tulevaisuudessa.



Kuva 62. Kuuranoksa.

# LÄHTEET

## Kirjalliset- ja verkkolähteet:

Sotkamon kunta 2017. Käpymetsän vuoropäiväkoti [verkkosivu]. [Viitattu 20.10.2017.] Saatavilla: [www.sotkamo.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/tervetuloa-varhaiskasvatukseen/paivakodit/leivolan-vuoropaivakoti/](http://www.sotkamo.fi/varhaiskasvatus-ja-koulutus/tervetuloa-varhaiskasvatukseen/paivakodit/leivolan-vuoropaivakoti/)

Lindberg, P. In search of affordances and visual quality - Interpreting environments of children aged under three in seven Finnish day-care centres 2014. Väitöskirja, Tutkimus THL. [viitattu 20.10.2017.] Saatavilla: <https://www.julkari.fi/handle/10024/116285>

Ruokonen, I., Rusanen, S. ja Välimäki, A-L. (toim.) 2009. Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) Suomen valtio.

Häkkä, A., Kuokkanen, H. ja Virolainen, A. (toim.) 2014. Lapsen parhaaksi, Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Karppinen, S., Puurula, A. ja Ruokonen, I. 2001. Taiteen ja leikin lumous. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab

Huttunen, M. 2005. Värit pintaa syvemmältä. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö

Rihlana, S. 1985. Värioppi. Helsinki: Rakennuskirja Oy

Vallinkoski, A. 2016. Vakavasti leikkisää sisustamista [verkkosivu]. [Viitattu 20.10.2017] Saatavilla: <https://lapsenmaailma.fi/teemat/kasvu/vakavasti-leikkisaa-sisustamista/>

Tiede 2017. Luonto vahvistaa lasten keskittymiskykyä. Saatavilla: <https://www.tiede.fi/artikkeli/uutiset/luonto-vahvistaa-lasten-keskittymiskyky>

Asumisen ääni 2017. Värien merkitys sisustuksessa [verkkosivu] Saatavilla: <http://blog.avara.fi/vuokra-asuminen/varien-merkitys-sisustuksessa>

Askel terveyteen. Värien psykologia [Verkkosivu]. Saatavilla: <https://askelterveyteen.com/varien-psykologia/>

Niskanen H. ja Niskanen R. 2017. Varhaiskasvatuksen ammattilaiset. Sotkamon kunta. Haastattelu 18.11.2017.

## Kuvalähteet:

Kuva 1. Kansikuva. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat

Kuva 2. Usvamaisema. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat

Kuva 3. Havut. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 4. Kuuranlehti. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 5. Käpymetsän päiväkot. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 6. Tervetuloa Käpymetsään. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 7. Maalausjakkara. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 8. Kuuranhavu. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 9. Sammalkirjain. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 10. Tarinan alku. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 11. Leikkien ja tanssien. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 12. Huurreomena. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 13. Ennen. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 14. Tikkurila akaatti. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 15. Tikkurila Tyrsky. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 16. Aloitus. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 17. Hahmotus. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 18. Luonnostelu. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 19. Aloitus 2. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 20. Maalailua. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 21. Kevät ja kesä. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 22. Tarina metsässä. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 23. Luonnos 1. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 24. Luonnos 2. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 25. Luonnos 3. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 26. Luonnos mittakaavassa. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 27. Linnunpönttö. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 28. Linnunpönttö metsässä. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 29. Värimaailma. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 30. Tikkurila, N306. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 31. Tikkurila, Takorauta. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: Y500 <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 32. Tikkurila, Valkama K498. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 33. Tikkurila, Denim N429. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 34. Tikkurila, Regatta S436. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 35. Tikkurila, Silkkitie S440. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 36. Tikkurila, Syväne N439. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 37. Tikkurila, Alppimaja N485. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 38. Tikkurila, Maja S451. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 39. Tikkurila, Lehvästö S386. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 40. Tikkurila, Mätäs N451. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>



Kuva 41. Tikkurila, Luola M449. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 42. Tikkurila, Akaatti N500. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 43. Tikkurila, Granaattiomena M423. [Viitattu 10.11.2017]. Saatavilla: <https://www.tikkurila.fi/ammattilaiset>

Kuva 44. Värien taikaa. Sormunen, Katriina. 2014. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 45. Metsämaisema. Sormunen, Katriina. 2014. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 46. Metsä. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 47. Metsäkäytävä. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 48. Sammalkirjain. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 49. Linnunpöntöt. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 50. Metsäkauriit. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 51. Metsän susi. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 52. Vuodenajat. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 53. Metsäneläimiä. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 54. Linnunpönttö lähikuva. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 55. Linnunpönttö lähikuva 2. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 56. Linnunpönttö metsässä 2. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 57. Varvut. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 58. Tarina. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 59. Jälkeen. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 60. Kuuranhavut. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 61. Ruskalehti. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.

Kuva 62. Kuuranoksa. Sormunen, Katriina. 2017. Sijainti: Tekijän sähköiset kokoelmat.